

Anvisning för tillämpning av lagen om funktionshindersservice (675/2023)

Innehåll

1. Anvisning för tillämpning av lagen om funktionshinderservice (675/2023)	3
1.1 Bedömning av servicebehov	4
2. Särskild service som ordnas för personer med funktionsnedsättning (lagen om funktionshinderservice 6 §)	6
2.1 Träning (lagen om funktionshinderservice 7–8 §)	6
2.2 Personlig assistans (lagen om funktionshinderservice 9–11 §)	7
2.3 Särskilt stöd för delaktigheten (lagen om funktionshinderservice 12–13 §)	10
2.4 Stöd i att fatta beslut (lagen om funktionshinderservice 14–15 §)	12
2.5 Krävande multiprofessionellt stöd (lagen om funktionshinderservice 16–17 §)	13
2.6 Stöd för tillgängligt boende (lagen om funktionshinderservice 22–23 §)	14
2.7 Stöd för rörligheten (lagen om funktionshinderservice 28–31 §)	16
2.8 Stöd för boendet (lagen om funktionshinderservice 18 §)	19
2.9 Stöd för boendet för barn (lagen om funktionshinderservice 19–21 §)	20
2.10 Dagverksamhet (lagen om funktionshinderservice 25–26 §)	21
2.11 Arbetsverksamhet för personer med utvecklingsstörning (lagen om funktionshinderservice 27 §)	22
2.12 Kortvarig omsorg (lagen om funktionshinderservice 24 §)	23
2.13 Ekonomiskt stöd till personer som använder livsuppehållande respirator (lagen om funktionshinderservice 33 §)	24
3. Prövningsbaserade och anslagsbundna tjänster och stödåtgärder för personer med funktionsnedsättning (lagen om funktionshinderservice 6 §)	25
3.1 Ekonomiskt stöd (lagen om funktionshinderservice 32 §)	25
3.2 Andra tjänster och stödåtgärder (lagen om funktionshinderservice 34 §)	27
4. Bestämmelser som kvarstår i lagen om specialomsorger	28

1. Anvisning för tillämpning av lagen om funktionshinderservice (675/2023)

I denna tillämpningsanvisning sammanställs de principer för hur personer med funktionsnedsättning i Österbottens välfärdsområde beviljas service och stödåtgärder enligt lagen om funktionshinderservice (675/2023).

Syftet med den service som avses i lagen om funktionshinderservice är att uppnå likabehandling, delaktighet och deltagande i samhället för personer med funktionsnedsättning samt att förebygga och undanröja hinder för uppnåendet av dessa syften. Dessutom syftar lagen till att stödja personer med funktionsnedsättning så att de ska förmå leva självständigt och att stödja deras självbestämmanderätt samt att se till att de får tillräcklig service av god kvalitet enligt deras individuella behov och intressen (lagen om funktionshinderservice, 1 §).

Målet är att bibehålla den nya lagen om funktionshinderservice som en speciallag, trygga tillgodoseendet av rättigheter och tillgången till tjänster för personer med funktionsnedsättning. Målet är också att trygga lagstiftningens tydlighet samt säkerställa en enhetlig tillämpning av lagen och skyldigheten att ordna service jämbördigt i alla regioner. Syftet är att säkerställa att kunderna hänvisas till rätta lagstadgade tjänster på ett ändamålsenligt sätt enligt en bedömning av servicebehovet.

Lagen om funktionshinderservice tillämpas på ordnandet av särskild service för sådana personer med funktionsnedsättning som på grund av en långvarig fysisk, kognitiv, psykisk, social eller sensorisk begränsning i funktionsförmågan som orsakas av en funktionsnedsättning eller sjukdom nödvändigt behöver hjälp eller stöd för att klara en normal livsföring. Service ordnas med stöd av denna lag endast om de tjänster som avses i någon annan lag inte är lämpliga och tillräckliga med hänsyn till personens individuella servicebehov och intresse. Bestämmelser om klientens intresse finns i 4 och 5 § i socialvårdslagen (1301/2014).

Service för personer med funktionsnedsättning ordnas i första hand med stöd av socialvårdslagen, hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012), lagen om småbarnspedagogik (540/2018), lagen om grundläggande utbildning (628/1998) eller någon annan primär lag. Service ordnas med stöd av lagen om funktionshinderservice endast om de tjänster som avses i den primära lagstiftningen inte är lämpliga eller tillräckliga. För service inom social- och hälsovården som ordnas enligt den primära lagstiftningen kan avgift tas ut på det sätt som föreskrivs i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992). En avgift för social- och hälsovårdstjänster ska inte bestämmas eller så ska avgiften efterskänkas eller nedsättas om den hindrar eller väsentligen försvårar ordnandet av individuell service för personen med funktionsnedsättning. Detta kompletterar det som redan föreskrivs i klientavgiftslagen (11 §) om efterskänkande och nedsättning av avgift.

Bestämmelser om beslut om tjänster som avses i lagen om funktionshinderservice och verkställigheten av besluten finns i 45 och 46 § i socialvårdslagen. Beslutet verkställs i brådskande fall utan dröjsmål och i andra än brådskande fall utan ogrundat dröjsmål och senast inom tre månader från det att ärendet inletts om inte utredningen av ärendet av särskilda skäl kräver längre handläggningstid. Beslut om service för en person med funktionsnedsättning fattas enligt lagen om funktionshinderservice så att beslutet är i kraft tills vidare, om inte personens eget intresse, individuella situation eller servicens karaktär kräver att beslutet är i kraft för viss tid.

Kostnader för ordnande av service och stöd som ges med stöd av lagen om funktionshinderservice uppbärs av försäkringsanstalt när servicen och stödet har getts för samma ändamål och under samma tid som en försäkringsanstalt är ersättningsskyldig (lagen om funktionshinderservice 40 §).

1.1 Bedömning av servicebehov

Servicebehovet för personer med funktionsnedsättning bedöms i enlighet med socialvårdslagen (36–37 §) och den nya lagen om funktionshinderservice (4 §) som kompletterar den. För bedömningen av servicebehovet och utarbetandet av en klientplan för en person med funktionsnedsättning svarar alltid en i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015) avsedd yrkesutbildad person som är anställd i tjänsteförhållande; en socialarbetare eller socionom (YH).

Servicen ska tillhandahållas och följas upp i samarbete med klienten så, att hen har möjlighet att delta i klientprocessens alla faser. Särskild vikt ska fästas vid stödjandet av delaktigheten i klientprocessen för barn med funktionsnedsättning (lagen om funktionshinderservice 3 §). Då en anställd inom funktionshinderservicen får vetskap om en person som behöver socialvård ska den anställda bedöma om ärendet är brådskande.

Servicen för personer med funktionsnedsättning ska alltid beviljas utgående från en individuell bedömning av servicebehovet. Förutom villkoren i fråga om tillämpningsområdet ska också de servicespecifika förutsättningar för beviljande som anges i lagen om funktionshinderservice uppfyllas. Vid bedömningen av servicebehovet gör en legitimerad yrkesutbildad person inom socialvården en bedömning av klientens stödbehov och stödbehovets karaktär, förutsättningar för en klientrelation och genom vilken typ av socialservicebehoven kan mötas. Vid bedömningen av en persons funktionsförmåga och servicebehov i olika verksamhetsmiljöer ska personens hälsotillstånd, livssituation och levnadsförhållanden samt förändringar i dem beaktas.

Delaktigheten för personer med funktionsnedsättning ska stödjas på det sätt som personens funktionsförmåga, ålder, utvecklingsfas och livssituation förutsätter. En person med funktionsnedsättning ges stöd i att hen får information samt kan bilda och uttrycka sin egen åsikt. Vid bedömningen av servicebehovet ska särskild uppmärksamhet fästas vid respekten för självbestämmanderätten för personen med funktionsnedsättning.

Servicebehovet ska bedömas utan dröjsmål och i den omfattning som klientens livssituation förutsätter. Servicebehovet bedöms i samarbete med klienten och vid behov med klientens

anhöriga eller närstående eller andra aktörer. Man kan låta bli att bedöma servicebehovet endast om det är uppenbart att en bedömning är onödig, till exempel om det är fråga om ett tillfälligt behov av en enskild tjänst eller om servicebehovet nyligen har utretts.

Vid bedömningen av servicebehovet för klienter som söker service inom funktionshindersservicen ska man på ett heltäckande sätt också beakta behovet av primära tjänster som bemöter klientens behov av stöd, såsom behovet av tjänster som tillhandahålls med stöd av socialvårdslagen. Vid bedömningen av servicebehovet ska också behovet av en egen kontaktperson som avses i 42 § i socialvårdslagen bedömas.

Bedömningen ska påbörjas senast den sjunde vardagen efter det att klienten, en anhörig eller en närstående eller klientens lagliga företrädare har kontaktat den välfärdsområdesmyndighet som ansvarar för socialservicen för att få service om personen är en i lagen om funktionshindersservice avsedd person med funktionsnedsättning. Bedömningen av servicebehovet kompletteras med en klientplan som utarbetas för klienten, om det inte är uppenbart onödigt att utarbeta en plan.

Om det krävs särskilda åtgärder för att självbestämmanderätten för en person med funktionsnedsättning ska förverkligas, ska åtgärderna antecknas i klientplanen. Bestämmelser om en egen kontaktperson och om kartläggning av närståendenätverket finns i 42 och 43 § i socialvårdslagen. I 41 § i socialvårdslagen finns det bestämmelser om socialvårdsmyndighetens ansvar för att se till att tillräcklig sakkunskap och kompetens med hänsyn till personens individuella behov finns att tillgå. Klientplanen justeras vid behov. I planen antecknas också när den ska uppdateras.

2. Särskild service som ordnas för personer med funktionsnedsättning (Lagen om funktionshinderservice 6 §)

Österbottens välfärdsområde ordnar följande tjänster för personer med funktionsnedsättning för att bemöta de behov av hjälp och stöd som personen har när det är nödvändigt för att personens möjligheter till ett självständigt liv, delaktighet eller likabehandling ska förverkligas.

2.1 Träning (lagen om funktionshinderservice 7–8 §)

En person med funktionsnedsättning har rätt att få träning om han eller hon behöver stöd för att lära sig nya eller stärka befintliga färdigheter som behövs för ett självständigt liv eller för att kunna hantera förändringar i livet eller bereda sig på sådana. En förutsättning är dessutom att motsvarande träning inte kan fås som medicinsk rehabilitering. Träning kompletterar social rehabilitering enligt 17 § i socialvårdslagen i sådana situationer där man med hjälp av social rehabilitering inte kan ordna lämplig service som motsvarar de individuella behoven hos personen med funktionsnedsättning (regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om funktionshinderservice och lagar som har samband med den, RP 191/2022 rd).

Med färdigheter som behövs för ett självständigt liv avses färdigheter som behövs i kommunikation och interaktion, för att använda tekniska apparater och digitala applikationer, för att uppfatta omvärlden och röra sig i olika miljöer, för tidsuppfattningen, för planering och genomförande av hushållsarbete, för att uträtta ärenden, för att använda pengar eller i andra motsvarande funktioner. En person med funktionsnedsättning kan till exempel beviljas stöd för att lära sig vardagsfärdigheter, handledning i rörlighet eller undervisning i punktskrift.

Träning i samband med livsförändringar kan hänföra sig till flera olika situationer. Till exempel en situation där personen nyligen har skadats och behöver träning för att fungera med den förändrade funktionsförmågan i vardagen; en förändring i närmiljön eller familjesituationen eller någon annan motsvarande förändring i livet, till exempel om personen ska börja eller sluta på daghem, i skola eller med studier eller flytta till ett nytt hem. En person med funktionsnedsättning kan till exempel beviljas boendeträning. Träningen är alltid en målinriktad service som ges för viss tid och som innefattar övning i kognitiva och funktionella färdigheter och i social interaktion, undervisning i teckenspråk eller handledning i användningen av kommunikationsmetoder som stöder och ersätter talet samt stöd.

Undervisning i teckenspråk och handledning i att använda kommunikationsmetoder som stöder eller ersätter talet samt träning med funktionsnedsättning vid förändringar i livet ska ordnas som en del av den personliga träningen också för hens familj och andra närstående, om det behövs för att de mål som ställts för träningen för personen med funktionsnedsättning ska uppnås.

Målen för träningen, dess innehåll, behövlig mängd och det sätt på vilket den tillhandahålls bedöms tillsammans med personen med funktionsnedsättning och vid behov med personens närstående. Det här antecknas i beslutet med beaktande av de individuella behov som antecknats i klientplanen för personen med funktionsnedsättning och personens egen uppfattning om den träning som behövs och om dess mål. Träningen planeras och tillhandahålls vid behov i samarbete med social- och hälsovården (särskilt rehabiliteringen) och en yrkesutbildad person inom undervisningen. Bestämmelser om sektorsövergripande samarbete finns i 41 § i socialvårdslagen. Träningen är en avgiftsfri tjänst för klienten, men en skälig avgift kan tas ut för uppehållet (klientavgiftslagen 4 § och 7 e §).

I Österbottens välfärdsområde tillhandahålls träningen delvis som egen verksamhet via kompetenscentret. Bland annat undervisningen i användningen av stödtecken, handledningen i AKK, kommunikation och rörlighet samt undervisningen i punktskrift samt boendeträningen tillhandahålls emellertid med hjälp av köpta tjänster. Träningen kan tillhandahållas som personlig service eller som service i grupp eller som en del av annan service

2.2 Personlig assistans (lagen om funktionshinderservice 9–11 §)

En person med funktionsnedsättning har rätt att få personlig assistans om hen behöver en annan persons hjälp:

- 1) i de dagliga sysslorna,
- 2) i arbetet eller studierna, eller
- 3) i interaktion, fritidsverksamhet eller samhälleligt deltagande.

En förutsättning för beviljande av personlig assistans är att personen med funktionsnedsättning självständigt eller med hjälp av stöd kan bilda sig en uppfattning om och uttrycka sin egen vilja om assistansens innehåll.

I den personliga assistansen kan som en del av servicehelheten ingå sådana av assistenten vidtagna åtgärder som motsvarar egenvård och som anknyter till upprätthållandet av hälsan samt till vården av en långvarig sjukdom enligt anvisningarna för vården. Med åtgärder som motsvarar egenvård avses bl.a. läkemedelsgivning, kateterisering, sårvård och hjälp med att använda andningsapparat (Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om funktionshinderservice och lagar som har samband med den, RP 191/2022 rd). Hälsovården ordnar handledning som sådana åtgärder förutsätter för personen med funktionsnedsättning och vid behov för assistenten.

Personlig assistans ska ordnas i de dagliga sysslorna, i arbetet och i studierna i den utsträckning som personen med funktionsnedsättning nödvändigt behöver det. Med dagliga sysslor avses sådana personliga göromål som människor utför i sitt liv antingen varje dag eller mer sällan, men dock upprepade gånger med vissa tidsintervaller. Dagliga sysslor är:

- Rörlighet
- Påklädning
- Personlig hygien
- Toalettbesök
- Klädvård
- Matförsörjning
- Skötsel av hemmet
- Uträttande av ärenden

Till de dagliga sysslorna räknas också deltagande i de dagliga sysslorna av de barn som personen med svår funktionsnedsättning sköter eller har vårdnaden om. Personlig assistans omfattar dessutom medicinska vårdåtgärder som ska utföras varje vecka eller oftare och som är nödvändiga på grund av en skada eller långvarig sjukdom, och som den som får assistans skulle utföra själv om hen inte hade funktionsnedsättningar på grund av en skada eller sjukdom. Sådana kan vara:

- Mätning av blodsocker
- Mätning av blodtryck
- Användning av insulinpenna
- Upprepad kateterisering
- Användning av PEG-slang

Personlig assistans omfattar endast sådana enskilda sysslor som en person med funktionsnedsättning har svårigheter att klara av.

Med studier avses sådana studier som leder till en examen eller ett yrke eller sådana studier som stärker yrkesskickligheten för en person med svår funktionsnedsättning och förbättrar hens möjligheter att bli sysselsatt. Till sådana studier räknas också handledande utbildningar. Assistans som ges en skolelev med funktionsnedsättning kan även omfatta hjälp med läxorna efter skoldagens slut.

En person med funktionsnedsättning kan beviljas personlig assistans för semester- eller arbetsresor inom det egna landet eller utomlands, en semesterresa per år. Om de timmar som beviljats för daglig assistans till en person med svår funktionsnedsättning inte täcker det nödvändiga behovet av hjälp under resan ska man på förhand ta kontakt med funktionshinderservicen. Under resorna ersätts assistentens nödvändiga, skäliga rese- och inkvarteringskostnader när assistansen förutsätter resor på grund av en funktionsnedsatt persons arbete eller fritid. Assistenten betalas ett dagtraktamente för resan om resmålet ligger utanför välfärdsområdet.

Personer med funktionsnedsättning har rätt att få personlig assistans för interaktion, fritidsverksamhet och samhälleligt deltagande sammanlagt minst 30 timmar per månad, om inte ett lägre timantal än det räcker för att tillförsäkra personen den hjälp hen nödvändigt behöver. För personer med funktionsnedsättning inom serviceboende eller boendeservice med rätt till personlig assistans ska personlig assistans ordnas för dagliga sysslor utanför hemmet på ett sätt som motsvarar deras nödvändiga hjälpbehov.

Österbottens välfärdsområde tillhandahåller personlig assistans med servicesedel, arbetsgivarmodellen och med hjälp av köpta tjänster. När välfärdsområdet beslutar om hur den personliga assistansen ska tillhandahållas beaktar välfärdsområdet den åsikt som personen med funktionsnedsättning har, hens livssituation och det behov av hjälp som antecknats i klientplanen. Det hur vikariearrangemangen för personlig assistans produceras och tillhandahålls vid assistentens frånvaro ska antecknas i klientplanen och beslutet om servicen.

I samband med arbetsgivar- och servicesedelmodellen använder Österbottens välfärdsområde fyra olika grupper (A, B1 och B2, C) som fastställer assistenternas arbetsuppgifter. Gruppen fastställs av en socialarbetare på basis av det konstaterade servicebehovet hos personen med funktionsnedsättning. Grupperna följer beskrivningen av lönegrupperna i kollektivavtalet för personliga assistenter (Heta-avtalet). Personliga assistentens uppgifter omfattar inte sådana uppgifter som normalt utförs av yrkespersoner (exempelvis sådana uppgifter som däckbyte, elarbeten och snöarbeten på tak).

Grupp A

- Assistentens arbetsuppgifter utgörs i huvudsak av assistans vid dagliga aktiviteter, arbete, studier, interaktion, fritidsaktiviteter eller delaktighet i samhället men omfattar i regel inte arbetsuppgifter i grupp B1 eller B2.

Grupp B1

- Arbetsuppgifter där personen som använder assistans ska lyftas eller flyttas
- Assistans med intimhygien
- Åtgärder relaterade till tarmfunktion och tarmtömning
- Arbetsuppgifter relaterade till stomier.

Grupp B2

- Självständig fördelning av läkemedel
- Dosering och administrering av läkemedel som ges i form av en injektion
- Krävande sårvård
- Assistans vid skötsel av luftvägarnas funktion i den mån detta inte ingår i grupp C
- Byte av PEG-sond
- Kateterisering som genomförs av arbetstagaren
- Arbetsuppgifter relaterade till Cystofix (suprapubisk kateter).

Grupp C

- Personlig assistans av en person som använder livsuppehållande respirator
- Assistans av person som får vård i livets slutskede
- Krävande arbetsuppgifter relaterade till kommunikation.

I regel bör man anlita någon annan än en familjemedlem (make/maka, barn, förälder, far- eller morförälder eller någon annan som står den handikappade nära såsom den handikappades sambo eller livskamrat av samma kön) till personlig assistent. I första hand

bedömer man alltid möjligheten att anlita en utomstående assistent, och därefter kan man utifrån en individuell bedömning överväga andra alternativ. En familjemedlem till en person med funktionsnedsättning kan av särskilda skäl vara personlig assistent, om detta är förenligt med personens intressen (till exempel ett plötsligt behov av assistans när en assistent utanför familjen blir sjuk eller hens anställningsförhållande upphör, en svårighet att hitta en assistent utanför familjen eller särskilda orsaker som hänför sig till den alternativa kommunikationen som beror på personens skada eller sjukdom, såsom tolkning av ansiktsuttryck och känslotillstånd).

I arbetsgivarmodellen anställer en person med funktionsnedsättning en personlig assistent i ett anställningsförhållande enligt arbetsavtalslagen (55/2001) och fungerar som assistentens arbetsgivare. Arbetsgivaren följer Heta kollektivavtal. Velfärdsområdet ersätter kostnaderna för anställningen av en assistent. En förutsättning för att arbetsgivarmodellen ska kunna användas är att personen med funktionsnedsättning har förmåga att svara för sina skyldigheter som arbetsgivare. En ytterligare förutsättning är att personen med funktionsnedsättning ger sitt samtycke till att vara arbetsgivare, vilket antecknas i klientplanen.

Före det ska velfärdsområdet ge personen med funktionsnedsättning en tillräcklig redogörelse för arbetsgivarens ansvar och skyldigheter. Ett minderårigt barns vårdnadshavare eller intressebevakaren för en person med funktionsnedsättning kan vara arbetsgivare för en personlig assistent under samma förutsättningar som personen med funktionsnedsättning. Velfärdsområdet ska ge individuell rådgivning och individuellt stöd i praktiska frågor som gäller arbetsgivarmodellen. I sin anvisning om användningen av arbetsgivarmodellen för personlig assistans ger Österbottens velfärdsområde mer detaljerad information som stöder både arbetsgivaren och arbetstagaren.

Velfärdsområdet ersätter personen med funktionsnedsättning för en skälig lön till assistenten, arbetsgivarens lagstadgade avgifter och ersättningar samt övriga nödvändiga och skäliga kostnader för att vara arbetsgivare, inklusive kostnader för löneförvaltningen. Lönen och lönekostnaderna för en personlig assistent som ersätts inom velfärdsområdet fastställs separat. I velfärdsområdet beviljas alla arbetsgivare till personliga assistenter en tjänst som är till för ställföreträdande betalningar.

När arbetsgivarmodellen används för personlig assistans kan arbetsgivaren beviljas ersättning för skäliga kostnader som hänför sig till anskaffningen av engångshandskar när dessa behövs till exempel i samband med assistans med intimhygien. Ersättningar i samband med smittsamma sjukdomar beviljas enligt hälsomyndigheternas separata situationsspecifika anvisningar.

2.3 Särskilt stöd för delaktigheten (lagen om funktionshinderservice 12–13 §)

Syftet med det särskilda stödet för delaktigheten är att trygga rätten för en person med funktionsnedsättning att delta och bli delaktig i situationer med social interaktion och fritidsverksamhet också om hen inte självständigt eller med hjälp av stöd förmår utforma och uttrycka sin vilja om hjälpens innehåll eller när personlig assistans inte lämpar sig för hen. Avsikten är att den som ger stöd ska hitta metoder för att anpassa miljön, aktiviteten

eller sysslan så att den lämpar sig för personen med funktionsnedsättning. Det kan till exempel vara fråga om att hitta sätt att ordna en aktivitet som personen med funktionsnedsättning tycker om på en plats som lämpar sig för hen. En person med funktionsnedsättning har subjektiv rätt att få särskilt stöd för delaktigheten om förutsättningarna i lagen om funktionshinderservice uppfylls.

Syftet med särskilt stöd för delaktigheten är att särskilt främja rättigheterna för personer med funktionsnedsättning med kognitiva problem eller stora kommunikationsproblem. En klient som behöver särskilt stöd för delaktigheten kan vara till exempel en person med svår intellektuell funktionsnedsättning, en del personer med hjärnskada, en del personer med autismspektrumtillstånd, en del personer med muskelsjukdom. (Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om funktionshinderservice och lagar som har samband med den, RP 191/2022 rd).

Särskilt stöd för delaktigheten ordnas antingen för verksamhet utanför hemmet eller, om service som tillhandahålls i hemmet är ett alternativ som är förenligt med de önskemål eller intressen som personen med funktionsnedsättning har, helt eller delvis i personens hem. Särskilt stöd för delaktigheten kan beviljas en person med funktionsnedsättning som bor självständigt eller med sin barndomsfamilj, som är i familjevård eller som får stöd för boende i grupp.

En person med funktionsnedsättning har rätt att få särskilt stöd för delaktigheten i minst 30 timmar per månad från början av 2027, om hen inte ansöker om ett lägre timantal. Före detta har en person med funktionsnedsättning rätt att få särskilt stöd för delaktigheten i minst 10 timmar i månaden från lagens ikraftträdande under 2025 (1.1–31.12.2025) och i minst 20 timmar i månaden under 2026 (1.1-31.12.2026) (lagen om funktionshinderservice 42 §). Särskilt stöd för delaktigheten är en avgiftsfri tjänst för klienten (klientavgiftslagen 4 §). Mängden stöd och innehållet i stödet och sättet att tillhandahålla det särskilda stödet för delaktigheten påverkas också av det individuella behovet av att delta och å andra sidan av det stöd som behövs för att förverkliga delaktigheten. Beroende på det individuella behovet av stöd kan behovet av timantal vara större. För att trygga deltagandet måste ett tillräckligt antal stödtimmar beviljas för att en person med funktionsnedsättning verkligen ska kunna dra nytta av servicen.

Särskilt stöd för delaktigheten tillhandahålls i första hand av en sådan yrkesutbildad person som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården eller i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) eller av en person som avlagt någon annan lämplig examen, till exempel en ergoterapeut, en rehabiliteringshandledare, en socionom eller en närvårdare. I andra hand tillhandahålls särskilt stöd för delaktigheten av en person som annars i och med sin kompetens är lämplig för uppgiften och som kan svara mot de behov som personen med funktionsnedsättning har. Den som tillhandahåller särskilt stöd för delaktigheten ska vid planeringen och genomförandet av verksamheten sörja för att personens egen vilja och egna önskemål utreds så noggrant som det är möjligt med hjälp av de kommunikationssätt som personen med funktionsnedsättning använder.

Österbottens välfärdsområde ordnar särskilt stöd för delaktigheten som egen verksamhet och med hjälp av köpta tjänster. När man beslutar om servicens mängd, servicens innehåll

och det sätt på vilket den tillhandahålls beaktas behovet av individuell hjälp och stöd, egna önskemål, livssituationen och den övriga servicehelheten som antecknats i klientplanen för personen med funktionsnedsättning. I servicebeslutet antecknas servicens mängd, servicens innehåll och det sätt på vilket servicen tillhandahålls.

2.4 Stöd i att fatta beslut (Lagen om funktionshinderservice 14–15 §)

Syftet med stöd i att fatta beslut är att stödja personer med funktionsnedsättning i beslutsfattandet så att de själva kan fatta och verkställa beslut som gäller det egna livet. Med de beslut som fattas avses andra viktiga beslut i det egna livet än sådana som anknyter till det dagliga livet. Exempel på sådana är skolstart, val av studie- eller arbetsplats, stora förändringar i familjen, flytt från barndomens hem eller till en annan ort. Vid bedömningen av hur viktigt beslutet är beaktas personens egen uppfattning. Till målgruppen hör en del personer med intellektuell funktionsnedsättning, en del personer med autismspektrumtillstånd, en del personer med hjärnskada och en del personer som insjuknat i en tidig demenssjukdom (RP 191/2022).

Stöd i att fatta beslut omfattar behövt stöd under beslutsprocessen för att kunna inhämta information, förstå saker, bedöma besluts- och handlingsalternativen och deras konsekvenser, bilda sig en egen åsikt och uttrycka den, fatta och verkställa beslut samt för andra motsvarande funktioner. Stödpersonen får inte ta ställning till frågor eller besluta om saker för personen med funktionsnedsättning.

Behovet av stöd i att fatta beslut bedöms tillsammans med personen med funktionsnedsättning och vid behov med hans närstående samt antecknas i klientplanen. Servicens innehåll, mängd och det sätt på vilket servicen tillhandahålls antecknas i beslutet med beaktande av de individuella behov som antecknats i klientplanen för personen med funktionsnedsättning och med beaktande av personens egen uppfattning om det stöd som behövs. Den yrkesutbildade person inom socialvården som ansvarar för klientens servicehelhet försäkrar sig om att stödpersonen förstår syftet med stödet i att fatta beslut, har tillräcklig kompetens med tanke på de individuella behoven hos personen med funktionsnedsättning och är oberoende i förhållande till det ärende som är föremål för beslutsfattandet. Personen med funktionsnedsättning kan i mån av möjlighet delta i valet av stödperson.

Österbottens välfärdsområde tillhandahåller stöd i att fatta beslut som egen verksamhet och med hjälp av köpta tjänster. I övrigt ingår stödet i att fatta beslut i den service som ordnas med stöd av lagen om funktionshinderservice, om det är lämpligt med tanke på servicens karaktär. Stödet i att fatta beslut är en avgiftsfri tjänst för klienten (klientavgiftslagen 4 §).

2.5 Krävande multiprofessionellt stöd (lagen om funktionshinderservice 16–17 §)

Krävande multiprofessionellt stöd är ett stöd som förutsätter särskild yrkeskompetens och multiprofessionellt samarbete och som ges en person med funktionsnedsättning, närstående som stöder personen och yrkesutbildade personer som arbetar med personen. Krävande multiprofessionellt stöd ingår i den helhet av tjänster som tillhandahålls genom samarbete av yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården. En person med funktionsnedsättning har subjektiv rätt att få krävande multiprofessionellt stöd om förutsättningarna i lagen om funktionshinderservice uppfylls.

Servicehelheten för krävande multiprofessionellt stöd behövs i krävande situationer och när de tjänster som tillhandahålls inom basservicen anses otillräckliga. Dylika situationer är i allmänhet förknippade med sådana brister i tillgodoseendet av självbestämmanderätten och delaktigheten som inte kan lösas genom stöd i att fatta beslut, personlig assistans eller särskilt stöd för delaktigheten. Situationerna är i allmänhet sådana som till exempel anställda på grupphem eller i dagverksamhet inte kan lösa, utan det behövs särskild kompetens som stöd för deras arbete.

Stödet ges av en sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd. Krävande multiprofessionellt stöd innefattar även sådana hälso- och sjukvårdsundersökningar som det individuella behovet hos personen med funktionsnedsättning förutsätter. Krävande multiprofessionellt stöd ordnas där personen med funktionsnedsättning bor eller är verksam.

Klienten har rätt till krävande multiprofessionellt stöd, om

1. det förutsätts särskild yrkeskompetens och samarbete för att stödja personens delaktighet eller tillgodoseendet av hens självbestämmanderätt eller andra grundläggande fri- och rättigheter,
2. hen har allvarliga, till funktionsnedsättningen anknyttade utmaningar som gäller kommunikationen, den sociala interaktionen eller beteendet och hens eller andra människors människovärde, hälsa eller säkerhet därför hotas, eller
3. det krävs multiprofessionellt stöd för att utreda de bakomliggande orsakerna till begränsningsåtgärder som riktar sig till hens grundläggande fri- och rättigheter och för att förebygga och minska användningen av begränsningsåtgärder.

En klient har rätt att få krävande multiprofessionellt stöd när minst ett av villkoren för beviljande uppfylls.

När beslut fattas om innehållet i det behövliga stödet, mängden stöd och sättet att tillhandahålla stödet, ska de kommunikationsmetoder personen med funktionsnedsättning förfogar över, det behov av individuellt stöd som antecknats i klientplanen, personens egna önskemål samt den livssituation i vilken personen behöver stöd beaktas. Det krävande multiprofessionella stödets innehåll, dess mängd och det sätt på vilket det tillhandahålls antecknas i beslutet.

Välfärdsområdet ska inom sitt område ha en tillräcklig mängd sakkunniggrupper för krävande multiprofessionellt stöd, med tillräcklig sakkunskap inom medicin, psykologi,

socialt arbete, interaktion och annan sakkunskap för tillhandahållande av krävande multiprofessionellt stöd. De sakkunniga som behövs i gruppen bestäms enligt det individuella stödbehovet hos personen med funktionsnedsättning och enligt hur krävande situationen är. Vårdförhållanden har förberett sig på olika situationer med krävande multiprofessionellt stöd så att det i området är möjligt att bilda sakkunnigrupper för krävande multiprofessionellt stöd som motsvarar olika stödbehov. Till exempel kan läkare för personer med intellektuell funktionsnedsättning, psykiatriker, psykologer, socialarbetare samt talterapeuter och andra terapeuter delta i utredningen av orsakerna till problemen samt i bedömningen och tillhandahållandet av behovet av stöd. Hela den multiprofessionella sakkunnigruppen behöver inte alltid delta i tillhandahållandet av det krävande multiprofessionella stödet, utan de sakkunniga som behövs i gruppen beror på personens individuella behov av stöd och hur krävande situationen är. Det krävande multiprofessionella stödet är en separat tjänst i förhållande till stödet för boende (lagen om funktionshindersservice 18 §). Det kan dock användas för att komplettera helheten av stöd för boende. Beviljande av krävande multiprofessionellt stöd förutsätter ändå inte ett beslut om specialomsorger.

Österbottens välfärdsområdes kompetenscenter tillhandahåller tjänster för personer med svåra intellektuella funktionsnedsättningar. Krävande multiprofessionellt stöd kan ges såväl till personen med funktionsnedsättning och till hans närstående som till de yrkespersoner som arbetar nära hen. Krävande multiprofessionellt stöd är en avgiftsfri tjänst för klienten, men för uppehållet kan en skälig avgift tas ut (klientavgiftslagen 4 § och 7e §).

2.6 Stöd för tillgängligt boende (lagen om funktionshindersservice 22–23 §)

En person med funktionsnedsättning har rätt att få skäligt stöd för tillgängligt boende, om personen behöver det för att kunna bo i sin stadigvarande bostad. Vårdförhållanden ordnar stöd för tillgängligt boende för ändringsarbeten i bostaden, dvs. för att avlägsna hinder i bostadens närmaste omgivning, för redskap och andra tekniska lösningar som möjliggör ett tillgängligt boende, för planering av tillgängligt boende. Vårdförhållanden kan också avgiftsfritt ställa redskap och andra tekniska lösningar till förfogande för personen med funktionsnedsättning.

En person med funktionsnedsättning som beviljas ändringsarbeten i bostaden och redskap, maskiner och anordningar som hör till bostaden ersätts för skäliga kostnader för sådana ändringsarbeten och anordningar som är nödvändiga på grund av skadan eller sjukdomen. Om det inte är möjligt att genomföra ändringsarbeten som är nödvändiga med tanke på skadan till ett skäligt pris, kan skäliga kostnader för ett nybygge ersättas som ändringsarbeten i bostaden. För att de totala kostnaderna ska bli lägre är det viktigt att i planerings- och byggskedet beakta de ändringsarbeten som skadan eller sjukdomen kräver.

Det behövs ett utlåtande av en fysioterapeut, rehabiliteringshandledare eller ergoterapeut av vilken det framgår hur den nedsatta funktionsförmågan påverkar personens möjligheter att bo i sin nuvarande bostad.

I allmänhet tillämpas inte den bestämmelse i lagen om funktionshindersservice enligt vilken hinder ska avlägsnas från bostadens omedelbara närmiljö när det är fråga om installationer av hissar eller andra lyftanordningar eller utrustningar i trapphus i husbolag. Det är alltså inte meningen att ersättningen för ändringsarbeten i bostaden ska omfatta kostnader som orsakas av boende i ett våningshus utan hiss. Husbolaget ansvarar för byggandet av förvaringslokaler och lager, för parkeringsplatser, för asfaltering och skötsel av gårdar samt för att lokalerna är tillgängliga. Ändringsarbeten beviljas endast för en bostad där personen bor regelbundet och långvarigt samt för ändringsarbeten i bostadens omedelbara närmiljö. Ersättningen för ändringsarbeten gäller inte fritidsbostäder. Vårdförbundsområdet har rätt att i sitt beslut ställa villkor som möjliggör att ändringsarbetena blir utförda. Innan vårdförbundsområdet betalar kostnaderna för ändringsarbeten i bostaden har det rätt att kräva att exempelvis nödvändiga renoveringar görs i bostaden.

Stöd för tillgängligt boende i situationer där ett barn bor växelvis hos föräldrarna ordnas förutom i barnets officiella bostad även i den andra förälderns bostad. Stöd ordnas av särskilt vägande skäl också för en bostad i en serviceenhet.

Vårdförbundsområdet kan själv producera stödtjänster för tillgängligt boende eller i samarbete med andra vårdförbundsområden eller skaffa dem av andra tjänsteproducenter genom avtal. Vårdförbundsområdet kan också bevilja en person med funktionsnedsättning ersättning för ordnande av tillgängligt boende.

Funktionshindersservicen i Österbottens vårdförbundsområde köper tjänster för ändringsarbeten i bostaden av Teese Ab och Alerte Ab som producerar ändringsarbeten i bostaden som en helhetstjänst. När ansökan om ändringsarbeten i bostaden har tagits emot gör en socialarbetare en bedömning och ber Teese Ab eller Alerte Ab om en kostnadsberäkning för de ändringsarbeten som avses i lagen om funktionshindersservice. Denna kostnadsberäkning utgör en del av beslutet och tillämpas om klienten själv beslutat genomföra ändringsarbeten i bostaden och i efterhand ansöker om ersättning för ändringsarbetena.

Om en person med funktionsnedsättning själv vill genomföra ett tillgängligt boende ska vårdförbundsområdet på begäran efter att ha tagit emot en plan utan obefogat dröjsmål ge personen en uppskattning av de skäligen kostnader som ersätts. En byggnadsteknisk plan för ändringsarbetena uppgörs för klienten av en teknisk expert när planen behövs för att få tillstånd av ett bostadsaktiebolag eller en hyresvärd. Klienten ska själv be om tillstånd. Beslutet och ändringsarbetena kan inte verkställas förrän bostadsaktiebolaget eller hyresvärden har gett sitt tillstånd. Ändringsarbeten i bostad beviljas i huvudsak i form av ett understöd där de skäligen kostnaderna som fastställts i understödsbeslutet tagits i beaktande. När klienten fått understödsbeslutet väljer klienten själv en entreprenör för arbetet. Då uppstår det ett avtalsförhållande mellan klienten och entreprenören. Om det vid arbetet i bostaden har uppstått fel i planeringen eller något annat fel i arbetet, ansvarar planeraren eller entreprenören för felet i enlighet med de allmänna avtalsvillkoren. I sådana situationer deltar funktionshindersservicen inte i behandlingen av eventuella meningsskiljaktigheter som kan uppstå, utan de avgörs vid behov av konsumentmyndigheten.

Välfärdsområdet ersätter för skäliga kostnader för ändringsarbeten i bostaden. Till den del kostnaderna överstiger en skälig kostnadsnivå betalas den överstigna andelen av klienten. Den som utför ändringsarbetena ansvarar för kvaliteten och för att ändringsarbetena genomförs med iakttagande av god byggnadssed. Om ändringsarbetena i bostaden utförs av en person som inte har någon yrkesutbildning i branschen eller ett företag inom branschen, kan skäliga materialkostnader för ändringsarbetena i bostaden ersättas, men inte arbetets andel. Om ändringsarbeten eller hjälpmedel anskaffas utan ett giltigt beslut från funktionshindersservicen är det inte säkert att kostnaderna ersätts. En person med funktionsnedsättning ska ansöka om ersättning för utgifterna för tillgängligt boende inom sex månader från det att den första kostnadsposten uppkom. Avvikelse från tidsfristen görs om det finns en godtagbar orsak till att ansökan försenats.

Om en person med funktionsnedsättning flyttar eller byter bostad ska förutom behovet av ändringsarbeten på grund av skada eller sjukdom även orsaken för flyttningen eller bytet av bostad motiveras i ansökan om ersättning. Till exempel en förändrad familjesituation, ett barns födelse, dyra boendekostnader, ett ökat behov av hjälpmedel eller behov av att byta ort på grund av arbete kan vara orsaker till att personen är tvungen att byta bostad.

En person med funktionsnedsättning ersätts för redskap och anordningar som hör till bostaden om hen på grund av sin skada eller sjukdom nödvändigtvis behöver dem för att klara sig hemma. Sådana anordningar som fastmonterade lyftanordningar, trapphissar eller träramper är exempel på sådant som i allmänhet beviljas och överförs i klientens ägo, varvid klienten ansvarar för underhållet och återupprättandet av dem när de längre inte behövs. Automatiska dörröppnare och metallramper är exempel på anordningar som beviljas till klientens förfogande varvid äganderätten till dem kvarstår hos välfärdsområdet som ansvarar för underhållskostnaderna.

Innehållet i stödet för tillgängligt boende och det sätt på vilket stödet tillhandahålls antecknas i beslutet. När en person med funktionsnedsättning ansöker om ersättning för genomförande av tillgängligt boende antecknas också de kostnader som ersätts i beslutet. I beslutet antecknas också om den anordning som installerats i eller utanför bostaden är i kundens eller välfärdsområdets ägo samt vem som ansvarar för återupprättandet av den om den inte längre behövs. Signal- och larmanordningar för hörselskadade i Österbottens välfärdsområde ombesörjs via den regionala hjälpmedelscentralen.

2.7 Stöd för rörligheten (lagen om funktionshindersservice 28–31 §)

Stödet för rörligheten ska i första hand ordnas i enlighet med socialvårdslagen. Om en yrkesutbildad person bedömer att servicen enligt socialvårdslagen inte räcker till, görs en bedömning (även den av en yrkesutbildad person) av om kriterierna enligt lagen om funktionshindersservice uppfylls.

En person med funktionsnedsättning har rätt att få sådant skäligt stöd för rörligheten som personen behöver, om personen har särskilda svårigheter att röra sig och inte självständigt kan anlita offentlig kollektivtrafik utan oskäligt stora svårigheter. Stöd för rörlighet kan

tillhandahållas på ett eller flera olika sätt. I Österbottens välfärdsområde tillhandahålls stöd för rörligheten som färdtjänst, personlig assistans och vid behov med hjälp eller stöd av ledsagare i anknytning till dessa. Österbottens välfärdsområde kan ge en person med funktionsnedsättning stöd för anskaffning av bil eller något annat färdmedel, om personen har ett stort behov av att röra sig.

När sättet att tillhandahålla stödet för rörligheten, mängden stöd och stödets regionala omfattning bedöms ska det i klientplanen antecknade behovet av stöd för rörligheten som personen med funktionsnedsättning har, annan tillgänglig service och tillgängligheten i omvärlden och närmiljön beaktas. Det sätt på vilket stödet för rörlighet tillhandahålls, mängden stöd och dess regionala omfattning antecknas i beslutet. Om en person med funktionsnedsättning uppfyller förutsättningarna för beviljande av stöd för rörligheten har hen också subjektiv rätt till stödet, men däremot inte till hur stödet skall förverkligas.

Transporter som hör till det dagliga livet är transporter som sker inom den kommun där personen med funktionsnedsättning är bosatt eller till närkommuner eller till närmaste tjänstetillhandahållande kommun. Som närkommuner anses åtminstone kommuner som geografiskt är närkommuner, och andra sådana närkommuner som är så kallade närliggande tjänstetillhandahållande kommuner dit avståndet från den egna kommunen eller det egna bostadsområdet inte är orimligt långt. När man bestämmer vad som anses vara en närkommun, eller en närliggande tjänstetillhandahållande kommun, bör man iakttä avståndet, graden av funktionsnedsättning och det individuella transportbehovet.

Stöd för rörligheten ordnas för resor till och från arbete och studier samt för resor som hänför sig till verksamhet i sysselsättnings syfte och arbets- och dagverksamhet samt för resor i anslutning till annan normal livsföring. Stöd för rörligheten ordnas därtill vid behov för resor i anslutning till träning, särskilt stöd för delaktigheten, stöd i att fatta beslut, krävande multiprofessionellt stöd och kortvarig omsorg.

För andra resor i anslutning till normal livsföring har personen rätt att som stöd för rörligheten få minst 18 enkelresor per månad, om inte personen ansöker om ett mindre antal resor. Personen har rätt att under resan göra ett skäligt uppehåll eller ta en skälig omväg för att uträtta ärenden.

Arbets- och studieresor beviljas på basis av ansökan enligt det faktiska behovet. Som studier betraktas studier som syftar till examen eller avläggande av yrkeskompetens efter den grundläggande utbildningen, förberedande undervisning som räcker flera år och som baserar sig på en plan för ordnande av personlig undervisning samt studier som stöder sysselsättningen. Med nödvändiga resor i anslutning till arbete och studier avses resor till och från arbets- och studieplatsen. Klienten kan använda stödet för rörligheten för att ta sig från arbets- eller studieplatsen till en plats för att uträtta ärenden, till exempel till affären. De resor som inom stödet för rörligheten är avsedda för arbets- och studieresor kan dock inte i övrigt användas för att uträtta ärenden.

När arbetsresors och studieresors omfattning bedöms ska det beaktas att personer med funktionsnedsättning har lika rätt till arbete och studier, samt personens individuella behov av stöd för rörligheten. Andra resor än resor till eller från arbete eller studier kan göras inom den egna boningskommunens område, mellan den egna boningskommunen och de

närmaste tjänstetillhandahållande kommunerna (närmast liggande service) samt mellan den egna boningskommunen och de kommuner som är viktiga med tanke på personens eget liv (till exempel familje- eller vänrelationer, fritidsbostad). Av särskilda skäl kan i enskilda fall andra resor än resor till eller från arbete eller studier också göras till andra kommuners områden.

Som resor inom ramen för stöd för rörlighet enligt lagen om funktionshindersservice beviljas inte sådana resor som görs på basis av arbetsavtal eller förordnande av arbetsgivaren. För dessa resor får arbetstagaren ersättning enligt arbetsavtalet eller kollektivavtalet i form av lön, kilometerersättning, ersättning för användning av egen bil eller på annat sätt. På samma sätt fungerar det när en person med funktionsnedsättning är företagare.

För rätten till bekant taxi, förbud mot samordnade resor och andra särskilda behov i anslutning till ordnandet av transporten behövs en klientspecifik bedömning av behovet och krav på att tjänsten ska tillhandahållas utifrån klientens särskilda behov. När det gäller dessa särskilda behov instrueras klienten att separat kontakta välfärdsområdets funktionshindersservice.

När det gäller färdtjänst anses följande kommuner utgöra närkommuner i Österbottens välfärdsområde:

Jakobstad: Larsmo, Nykarleby, Pedersöre, Kronoby och Karleby

Pedersöre: Jakobstad, Larsmo, Nykarleby, Evijärvi, Kauhava, Kronoby och Karleby

Nykarleby: Jakobstad, Larsmo, Pedersöre, Kauhava och Vörå

Larsmo: Jakobstad, Nykarleby, Pedersöre, Kronoby och Karleby

Vörå: Korsholm, Vasa, Nykarleby, Kauhava och Storkyro

Korsholm: Laihela, Vasa, Vörå och Malax

Vasa: Korsholm, Malax, Laihela, Vörå och Storkyro

Malax: Korsholm, Vasa, Korsnäs, Laihela, Närpes och Kurikka

Närpes: Kaskö, Kristinestad, Östermark, Kurikka, Malax och Korsnäs

Kristinestad: Bötom, Storå, Närpes, Kaskö, Östermark och Sastmola

Kaskö: Kristinestad, Närpes och Östermark

Korsnäs: Malax, Närpes, Kristinestad och Vasa

Kronoby: Larsmo, Pedersöre, Karleby, Kaustby, Vetil, Evijärvi och Jakobstad

Laihela: Malax, Korsholm, Vasa, Storkyro, Kurikka och Ilmola

På basis av det individuella behovet beaktas även resor till flygplatserna i Österbottens välfärdsområde (Kronoby, Vasa) och resor till järnvägsstationer.

Då klienten bor på annan ort än i sin hemkommun följer man den faktiska boendeortens färdtjänstinstruktioner om närkommuner och tjänstetillhandahållande kommuner. Välfärdsområdet är skyldig att ersätta endast nödvändig färdtjänst. Om klienten regelbundet behöver resa i sitt normala liv och resorna avviker från de resebestämmelser som fastställs i tillämpningsdirektivet ska klienten i sin ansökan motivera detta avvikande resebehov. Klientens individuella resebehov iaktas i den mån det är möjligt i beslutet om färdtjänster.

Färdtjänstresor kan samordnas så att de görs med delat färdmedel, om samordningen inte medför en oskälig förlängning av restiden eller någon annan oskälig olägenhet för personen med funktionsnedsättning. Valfärdsområdet kan på ansökan av personen med funktionsnedsättning besluta om att stödet för rörligheten periodiseras över en tid på högst ett år. Om valfärdsområdet har gett ekonomiskt stöd för anskaffning av bil eller annat färdmedel, har personen dessutom rätt att få minst 24 enkelresor per år i annat stöd för rörligheten, om inte personen ansöker om ett mindre antal resor.

Valfärdsområdet svarar för faktureringen av klientavgifterna i enlighet med klientavgiftslagen. Klienten får räkningen för de resor hen använt i efterhand. Resornas självrisk beräknas utifrån hur långa resor klienten gör. Det är möjligt att ansöka om nedsättning eller efterskänkning av färdtjänstens självriskandelar. När en person med funktionsnedsättning i över en månad bor utanför valfärdsområdet, ska hen avtala om användning av färdtjänst på den andra orten separat med en tjänsteinnehavare inom funktionshindersservicen. Tjänsteinnehavaren fattar ett beslut om tjänsten.

Av en färdtjänstklient tas för resorna ut en självrisk som motsvarar avgiften för kollektivtrafik på orten eller någon annan därmed jämförbar avgift. För läropliktiga är resorna avgiftsfria. Klienter som deltar i arbets- o dagverksamhet får avgiftsfria färdtjänstresor. Självriskavgift tas inte ut av barn under 7 år, av ledsagare som reser med personen med funktionsnedsättning (särskild rätt) eller av studerande med utvidgad läroplikt vilka omfattas av lagen om funktionshinderservice. (klientavgiftslagen 4 § och 7 f §).

2.8 Stöd för boendet (lagen om funktionshinderservice 18 §)

En person med funktionsnedsättning har rätt att få stöd för boendet om hen behöver hjälp och stöd för att kunna utföra sina dagliga sysslor. Syftet med stöd för boendet är att personen med funktionsnedsättning ska kunna bo så självständigt som möjligt också när hen behöver hjälp eller stöd för boendet. Stöd för boendet omfattar behövlig hjälp och behövligt stöd i de dagliga sysslorna, i interaktion och delaktighet samt i sådana åtgärder som motsvarar egenvård och som anknyter till upprätthållandet av hälsan och till vården av en långvarig sjukdom enligt anvisningarna för vården.

Stöd för boendet omfattar vid behov hälso- och sjukvårdstjänster som ordnas i hemmet med stöd av hälso- och sjukvårdslagen eller tjänster som ordnas med stöd av socialvårdslagen eller andra lagar på så sätt att tjänsterna bildar en servicehelhet som beaktar de individuella behoven hos personen med funktionsnedsättning. Stöd för boende omfattar vid behov till exempel hemsjukvård samt andra hälso- och sjukvårdstjänster som personen behöver. Stöd för boende kan dessutom vid behov omfatta bland annat hemvård och socialhandledning som ordnas med stöd av socialvårdslagen. När det gäller stöd för boendet ligger ansvaret för innehållet i hälso- och sjukvårdstjänsterna och genomförandet av dem alltid hos hälso- och sjukvårdsmyndigheterna.

Stöd för boendet kan ordnas i en enskild bostad eller i ett boende i gruppform. Stöd för boendet ordnas enligt de individuella behov som personen med funktionsnedsättning har och ska i första hand tillhandahållas på det sätt som personen önskar. Stöd för boendet

tillhandahålls så att personens självbestämmanderätt, delaktighet och privata sfär blir tillgodosedda. En person med funktionsnedsättning har subjektiv rätt till stöd för boendet och till den servicehelhet som anknyter till det. För att avgöra på vilket sätt stödet ska tillhandahålls görs en bedömning av servicebehovet. Klienten har ingen subjektiv rätt till ett visst sätt att tillhandahålla stödet på.

Österbottens välfärdsområde ordnar stöd för boende som egen verksamhet, som köptjänster och med servicesedel. När beslut fattas om innehållet i det behövliga stödet för boendet, mängden stöd och sättet att tillhandahålla stödet, ska det behov av individuellt stöd som antecknats i klientplanen, personens egna önskemål samt den betydelse stödet för boendet har för att personen med funktionsnedsättning ska kunna leva ett självständigt liv beaktas. Stödets innehåll, dess mängd och det sätt på vilket det tillhandahålls antecknas i beslutet.

Bestämmelser om stöd för boende för personer med funktionsnedsättning finns dessutom i följande paragrafer i socialvårdslagen: 21 § (tillfälligt boende), 21 a § (stödboende), 21 b § (gemenskapsboende) och 21 c § (serviceboende med heldygnsomsorg). När stöd för boende ordnas hemma hos personen med funktionsnedsättning, är de tjänster som stöder hemmaboende, såsom stöd för närståendevård, hemvård eller personlig assistans, avgiftsfria för personen. Hemvårdsbesök som görs för att behandla akut sjukdom är avgiftsbelagda.

Stöd för boende är avgiftsfritt för klienten, men en skälig avgift kan tas ut för uppehållet (klientavgiftslagen 4 § och 7 e §). För användning av trygghetstelefon tas ingen serviceavgift ut, men klienten betalar kostnaderna för installationen av apparaten, apparathyrona och telefonabonnemanget. Hemsjukhusverksamhet i anslutning till en funktionsnedsättning är avgiftsfri för klienter som är beviljade stöd för boende. För kortvarig omsorg som ordnas utanför hemmet i en tillfällig bostad kan en skälig avgift tas ut (klientavgiftslagen 7 e §).

2.9 Stöd för boendet för barn (lagen om funktionshindersservice 19–21 §)

Vid ordnande av stöd för boendet för barn med funktionsnedsättning tillämpas både 18 § om stöd för boendet och 19 § om stöd för boendet för barn i lagen om funktionshindersservice. Om service i enlighet med socialvårdslagen (1301/2014) inte är tillräckliga med hänsyn till personens individuella behov och intresse eller lämpliga för att stöda barnets behov av stöd, tillämpas lagen om funktionshindersservice (675/2023). Ett barn med funktionsnedsättning har rätt till stöd för boendet, om barnet behöver hjälp eller stöd i de dagliga sysslorna. Bedömningen av servicebehovet görs av en socialarbetare i samarbete med vårdnadshavarna.

Syftet med stöd för boendet för barn (lagen om funktionshindersservice 19 §) är att trygga barnets möjlighet att bo hemma med den egna familjen. För ett barn med funktionsnedsättning och för barnets familj ordnas sådant stöd för boendet som gör det möjligt för barnet att få den vård, omsorg och delaktighet och en sådan trygg uppväxtmiljö som behövs med hänsyn till barnets ålder och utvecklingsfas. Tjänsterna ordnas oberoende av tid på dygnet.

Stöd för boendet för barn kan ordnas utanför hemmet i form av familjevård eller i ett gruppboendehem med högst sju barn. Stöd för boendet utanför hemmet ordnas endast om det inte är möjligt för barnet att bo hemma med den egna familjen trots att individuell hjälp och individuellt stöd har ordnats för barnet och familjen. Ett beslut om stöd för boendet för barn utanför hemmet förutsätter vårdnadshavarnas samtycke och utredande av barnets åsikt. När förutsättningarna för omhändertagande av barn och vård utom hemmet uppfylls görs placeringen av barnet utanför hemmet med stöd av barnskyddslagen (417/2007).

Stödet för boendet för barnet ordnas så att det stöder barnets relationer till andra människor. När barnet bor utanför hemmet läggs särskild vikt vid fortgående mänskliga relationer och vid barnets rätt att hålla kontakt med personer som är viktiga för barnet. När stöd för boendet för barn tillhandahålls utanför hemmet utreds barnets önskemål och åsikter och dessa ska sedan beaktas på det sätt som barnets ålder och utvecklingsnivå förutsätter (lagen om funktionshinderservice 19 §). Bestämmelser om rätten till småbarnspedagogik och undervisning för ett barn som bor utanför hemmet finns i lagen om småbarnspedagogik, lagen om grundläggande utbildning och läropliktslagen (1214/2020). I barnets klientplan antecknas hur barnets småbarnspedagogik, grundläggande utbildning, i läropliktslagen avsedd utbildning eller annan undervisning ordnas när barnet bor utanför hemmet. (lagen om funktionshinderservice 20 §)

Bestämmelser om avgifter för stöd för boendet för barn finns i 7 d § i klientavgiftslagen och bestämmelser om belopp för personligt bruk i 7 d § 4 mom. i klientavgiftslagen samt i handboken om klientavgifter inom social- och hälsovården i Österbottens välfärdsområde.

2.10 Dagverksamhet (lagen om funktionshinderservice 25–26 §)

En person med funktionsnedsättning har rätt att delta i dagverksamhet, om hen är yngre än den ålder för ålderspension som anges i folkpensionslagen och behöver dagligt stöd för delaktigheten och inte kan delta i arbetsverksamhet som ordnas med stöd av 27 e § i socialvårdslagen (710/1982) eller i verksamhet i sysselsättningssyfte som ordnas med stöd av 27 d § i den lagen eller om sådana verksamheter inte motsvarar personens individuella behov. En person med funktionsnedsättning som förvärvsarbetar eller deltar i arbetsverksamhet eller i verksamhet i sysselsättningssyfte kan delvis också delta i dagverksamhet, om det främjar hens delaktighet eller möjligheter till sysselsättning.

Syftet med dagverksamhet är att stöda den sociala interaktionen och delaktigheten samt funktionsförmågan och de egna starka sidorna hos personen med funktionsnedsättning. Varje deltagare har dessutom individuella mål för dagverksamheten som anknyter till stödandet av funktionsförmågan och delaktigheten. Dessa mål avtalas tillsammans med personen med funktionsnedsättning och de anställda inom dagverksamheten. Dagverksamheten ska tillgodose de individuella behov som antecknats i klientplanen för personen med funktionsnedsättning.

Dagverksamheten planeras så att innehållet är aktivt och mångsidigt så att den ger tillräckligt med kognitiva och aktivitetsbaserade mål och möjligheter till samvaro. Det är viktigt att stöda den sociala interaktionen på olika sätt i dagverksamheten. Dagverksamheten kan till exempel omfatta motion, utflykter och kreativ verksamhet.

Verksamheten ordnas fem dagar i veckan, om inte ett mindre antal dagar räcker för att tillgodose behoven hos personen med funktionsnedsättning. Tjänstens innehåll, mängd och det sätt på vilket den tillhandahålls antecknas i både klientplanen och beslutet. Dagverksamhet kan tillhandahållas som personlig service eller som service i grupp eller som en del av annan service. Österbottens välfärdsområde ordnar dagverksamhet som egen verksamhet och som köptjänst. En person med funktionsnedsättning har rätt till avgiftsfria resor till dagverksamheten, om hen har särskilda svårigheter att röra sig och inte utan oskäligt stora svårigheter självständigt kan använda den offentliga kollektivtrafiken (klientavgiftslagen 4 §). För uppehålle i samband med dagverksamhet kan en skälig avgift tas ut (klientavgiftslagen 7 e §).

2.11 Arbetsverksamhet för personer med utvecklingsstörning (lagen om funktionshindersservice 27 §)

En person med utvecklingsstörning som avses i 1 § i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977) har rätt att delta i arbetsverksamhet, om arbetsverksamhet som ordnas med stöd av 27 e § i socialvårdslagen (710/1982) eller verksamhet i sysselsättningssyfte enligt 27 d § i den lagen inte motsvarar personens individuella behov. Syftet med arbetsverksamheten är att stödja funktions- och arbetsförmågan hos personen med utvecklingsstörning samt att främja att hen kommer ut i arbetslivet. Arbetsverksamheten ska stödja personens egna styrkor i deltagandet i arbetslivet. Arbetsverksamheten ordnas i enlighet med personens individuella behov.

Personens egna önskemål tas i beaktande när man planerar verksamhetens innehåll och mängd samt hur verksamheten ska tillhandahållas. Arbetsverksamheten kan beroende på målen för och innehållet i verksamheten ordnas antingen som gruppverksamhet eller individuell service. Arbetsverksamheten kan ordnas vid arbets- och verksamhetscentraler eller på vilken plats som helst som lämpar sig för verksamheten. Österbottens välfärdsområde ordnar arbetsverksamhet för personer med utvecklingsstörning som egen verksamhet och som köptjänst.

En person med utvecklingsstörning som deltar i arbetsverksamhet har rätt till avgiftsfria resor till arbetsverksamheten, om hen har särskilda svårigheter att röra sig och inte utan oskäligt stora svårigheter självständigt kan använda den offentliga kollektivtrafiken (klientavgiftslagen 4 §).

För arbetsverksamhet för personer med utvecklingsstörning kan arbetsersättning betalas till en klient som kan arbeta självständigt, till exempel i underleverantörsarbete eller i öppet arbete. Klienten kan ta till sig instruktioner och agera i enlighet med dem samt ansvara för utförandet av sina uppgifter. Det betalas ingen lön för arbetsverksamheten, eftersom det är en socialservice. Den som deltar i arbetsverksamheten kan få en arbetsersättning om högst 12 euro per genomförd verksamhetsdag. De arbetsersättningar som betalas ut i välfärdsområdet fastställs separat i handboken om arvoden, ersättningar och kriterier.

2.12 Kortvarig omsorg (lagen om funktionshinderservice 24 §)

Syftet med kortvarig omsorg är att trygga att en person med funktionsnedsättning kortvarigt får hjälp och stöd så att närstående som tar hand om personen kan sköta åtaganden som hänför sig till det egna livet och ta hand om sitt eget välbefinnande. Den kortvariga omsorgen tryggar att en person med funktionsnedsättning får sitt hjälpbehov tillgodosett i dagliga sysslor/tillsyn med tanke på tryggheten. Med kortvarig omsorg avses omsorg som till sin karaktär är tillfällig eller som upprepas med vissa tidsintervaller. De situationer där en person med funktionsnedsättning behöver service kan vara sådana som är kända på förhand och regelbundet återkommande eller exceptionella och plötsliga situationer. Med kortvarig omsorg kompletteras service enligt de individuella behoven hos personen med funktionsnedsättning enligt socialvårdslagen, lagen om grundläggande utbildning och lagen om stöd för närståendevård. Vård under närståendevårdares ledighet som ordnas som stöd för närståendevården ska prioriteras i förhållande till kortvarig omsorg.

Kortvarig omsorg kan tillhandahållas som personlig service eller som service i grupp eller som en del av annan service. Den kortvariga omsorgen tillhandahålls så att den stöder delaktigheten för personen med funktionsnedsättning på det sätt som hens ålder och utvecklingsfas förutsätter kortvarig omsorg kan beroende på klientens behov ordnas i hemmet som vårdhjälp, som gruppverksamhet (inklusive verksamhet på skolloven) samt som tillfälligt boende utanför hemmet (se punkt 2.8 Stöd för boendet, lagen om funktionshinderservice 18 §).

Beroende på servicen ordnar Österbottens välfärdsområde kortvarig omsorg som egen verksamhet, som köptjänst eller med servicesedel. När beslut fattas om mängden och sättet att tillhandahålla kortvarig omsorg på ska det behov av hjälp, stöd och omsorg som personen med funktionsnedsättning har och som antecknats i klientplanen beaktas, liksom även personens önskemål och familjens situation som helhet. Innehållet i den kortvariga omsorgen, dess mängd och det sätt på vilket den tillhandahålls ska antecknas i beslutet.

Vårdhjälp i hemmet

Vid ordnandet av vård och omsorg för en person med funktionsnedsättning tillämpas i första hand service som avses i andra lagar, såsom socialvårdslagen, lagen om småbarnspedagogik och lagen om grundläggande utbildning. Om en person inte kan få den service som hen behöver med stöd av andra lagar, kan hen beviljas vårdhjälp för ordnandet av den service som behövs. Med vårdhjälp avses hemserviceliknande handledning, vård och omsorg som tillgodoser de behov klienten har på grund av sin funktionsnedsättning. Vårdhjälp ordnas som egen verksamhet och som köptjänst. Tjänsten är avgiftsfri för klienten (klientavgiftslagen 4 §).

Morgon- och eftermiddagsverksamhet samt lovverksamhet för skolelever

Man har rätt att få kortvarig omsorg om kommunen inte med stöd av 48 b § i lagen om grundläggande utbildning ordnar sådan morgon- eller eftermiddagsverksamhet som

motsvarar de individuella behov ett barn med funktionsnedsättning har. Kommunen kan producera kortvarig omsorg till den del det är ändamålsenligt med tanke på genomförandet av välfärdsområdets och kommunens uppgiftshelheter. Utgångspunkten är att vård under skolloven ordnas på grund av att föräldrarna studerar eller arbetar då. När föräldrarna har semester har även barn och unga rätt till ledighet. Tjänsten tillhandahålls i regel av ledare som är bekanta från morgon- och eftermiddagsverksamheten i skolans lokaler.

Avgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamheten bestäms enligt lagen om grundläggande utbildning alltid när en person med funktionsnedsättning kan delta i verksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning. Om ett barn med funktionsnedsättning inte kan delta i morgon- och eftermiddagsverksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning, är den service som beviljas barnet med stöd av lagen om funktionshinderservice avgiftsfri (klientavgiftslagen 4 §). Uppehälle i samband med kortvarig omsorg som ordnas som morgon- och eftermiddagsverksamhet är avgiftsfritt (klientavgiftslagen 4 §).

Nödvändiga resor till den kortvariga omsorgen ordnas som stöd för rörligheten (25 §). Bestämmelser om klientavgifter som tas ut för stöd för rörligheten finns i 7 f § i klientavgiftslagen.

2.13 Ekonomiskt stöd till personer som använder livsuppehållande respirator (lagen om funktionshinderservice 33 §)

Med person som använder livsuppehållande respirator avses en person som för att uppehålla livet måste få andningsstödande behandling genom en trakeostomi eller annan varaktig eller långvarig andningsstödande respiratorbehandling dygnet runt. En person som använder livsuppehållande respirator har rätt till ekonomiskt stöd för kostnaderna för uppehälle, om hen inte får institutionsvård inom hälso- och sjukvården. Ekonomiskt stöd beviljas till ett belopp av 1 400 euro i månaden. Vård, uppehälle för institutionsvård inom hälso- och sjukvården samt transport i anslutning till vården som ges till personer som använder livsuppehållande respirator är avgiftsfria för klienten (klientavgiftslagen 5 §).

Om personen har rätt till bostadsbidrag enligt lagen om allmänt bostadsbidrag eller till bostadstillägg enligt lagen om studiestöd ska hen i första hand söka dessa. Från det ekonomiska stöd som beviljas avdras då det bostadsbidrag eller bostadstillägg som personen fått. Om personen hör till ett hushåll som består av flera personer och som får allmänt bostadsbidrag, avdras från det ekonomiska stöd som beviljas personen en andel som beräknas genom att det allmänna bostadsbidrag som beviljats hushållet divideras med antalet personer i hushållet. Från det ekonomiska stöd som beviljas kan dessutom 50 euro avdras för varje dygn som personen fått kortvarig institutionsvård inom hälso- och sjukvården, om hen har fått ekonomiskt stöd också för denna tid.

Om en person med funktionsnedsättning får ersättning för uppehälle med stöd av bestämmelser som trädde i kraft före den 1 januari 2025, har personen för samma tid inte rätt till ekonomiskt stöd för en person som använder livsuppehållande respirator.

3. Prövningsbaserade och anslagsbundna tjänster och stödåtgärder för personer med funktionsnedsättning (lagen om funktionshindersservice 6 §)

Enligt lagen kan Österbottens välfärdsområde inom ramen för anslagen ordna ekonomiskt stöd för personer med funktionsnedsättning (lagen om funktionshindersservice 32 §) samt ordna annan service och andra stödåtgärder som behövs för att lagens syfte ska nås.

3.1 Ekonomiskt stöd (lagen om funktionshindersservice 32 §)

Välfärdsområdet kan ersätta hälften av de skäligena kostnaderna för anskaffning av tekniska lösningar och andra redskap än redskap för medicinsk rehabilitering, om en person med funktionsnedsättning behöver dem

- 1) i de dagliga sysslorna,
- 2) för att röra sig,
- 3 för interaktion, eller
- 4) i fritidsverksamheter.

Välfärdsområdet kan ersätta hälften av de skäligena kostnaderna för anskaffning av tekniska lösningar och andra redskap än redskap för medicinsk rehabilitering, om en person med funktionsnedsättning behöver dem. Välfärdsområdet kan också som ekonomiskt stöd avgiftsfritt ställa tekniska lösningar och andra redskap än redskap för medicinsk rehabilitering till förfogande för en person med funktionsnedsättning. Med redskap avses i vid bemärkelse olika slags redskap, maskiner och anordningar som behövs för de dagliga sysslorna, för att röra sig, för interaktion och för fritidsaktiviteter. Med tekniska lösningar avses olika slags lösningar som den tekniska och teknologiska utvecklingen möjliggör och som kan främja möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att vara delaktiga och ha ett självständigt liv.

Ekonomiskt stöd ska sökas inom sex månader från det att personen med funktionsnedsättning har fått bilen eller någon annan anordning eller teknisk lösning i sin besittning. Avvikelse från tidsfristen görs om det finns en godtagbar orsak till att ansökan försenats. När ekonomiskt stöd beviljas bedöms om det redskap, den maskin eller den anordning som ansökan gäller väsentligt främjar personens förmåga att klara sig på egen hand och om det avsevärt minskar behovet av andra tjänster. Anslagen ska i första hand riktas till personer med svåra begränsningar i funktionsförmågan, med beaktande av livssituationen och verksamhetsmiljön som helhet.

Anslaget för ersättning av kostnader för anskaffning av redskap, maskiner och anordningar som behövs för att klara av de dagliga sysslorna ska i första hand inriktas på

att göra ändringsarbeten i de nödvändiga redskap, maskiner och anordningar som personen med funktionsnedsättning behöver för sina dagliga sysslor och i andra hand på anskaffning av redskap, maskiner och anordningar. De redskap, maskiner och anordningar som behövs för de dagliga sysslorna beviljas i huvudsak som personens egna, varvid stödbeloppet är högst hälften av de skäligena kostnaderna. Kostnaderna för sådana nödvändiga ändringsarbeten som till följd av funktionsnedsättningen måste utföras på redskap, maskiner eller anordningar av standardmodell ersätts dock i sin helhet inom ramen för anslagen.

Ersättning för anskaffning av och ändringsarbeten på bil

Bilskatteåterbäring beviljad av tullen är det primära samhälleliga stödet för anskaffning av en bil för en person med funktionsnedsättning. Bilstöd i enlighet med 32 § i lagen om funktionshinderservice beviljas i första hand på basis av att personen med funktionsnedsättning har ett dagligt behov av att röra sig. Med beviljande av stödet stöds i första hand personens studier eller arbetspendling. Vid ersättning för anskaffningskostnader för bil bedöms behovet av att skaffa eller byta bil särskilt på basis av personens funktionsförmåga eller förändringar i funktionsförmågan.

Som ersättning för anskaffning av bil beviljas högst hälften av de faktiska kostnaderna för anskaffning av en bil som har ett skäligt pris och som motsvarar det individuella behovet. En förutsättning för erhållande av ersättning är att sökanden har en funktionsnedsättning, ett regelbundet och dagligt transportbehov, använder hjälpmedel för rörligheten regelbundet samt andra motiveringar till varför funktionsnedsättningen och sjukdomen förutsätter en egen bil.

Som ändringsarbeten på bil ersätts sådana hjälpmedel, tilläggsanordningar och ändringsarbeten som är nödvändiga med tanke på klientens funktionsnedsättning och som fås till ett rimligt pris och som gör det möjligt för personen med funktionsnedsättning att använda bilen. Nödvändiga tilläggsanordningar till rimliga priser ersätts enligt individuell prövning inom ramen för anslagen, om de inte hör till bilens standardutrustning. I fråga om hjälpmedel och tilläggsanordningar ska det utredas om det är möjligt att flytta den tidigare bilens tilläggsanordningar till den nya bilen. Det ska finnas ett specificerat anbud för extra installationsarbeten.

Underhållskostnader, reparationer och vinter- och sommardäck som extra utrustning ersätts inte. Ersättning för reparations- och underhållskostnader för tilläggsanordningarna bedöms från fall till fall inom ramen för anslaget. En teknisk specifikation ska läggas fram för bilens utrustningsnivå. Det ska finnas ett specificerat anbud för extra installationsarbeten.

Vid ansökan om bilstöd ska klienten visa upp:

- läkarutlåtande (högst ett år gammalt)
- ett skriftligt kostnadsförslag för bilen som hen tänkt köpa
- utlåtande av ergo- eller fysioterapeut om behovet av tilläggsanordningar eller vilken bilmodell som motsvarar klientens behov

- kostnadsberäkningar för tilläggsanordningar som är nödvändiga på grund av funktionsnedsättningen eller sjukdomen och en uppskattning av kostnaderna för ändringsarbetena
- en bilaffärs eller annan aktörs uppskattning av ersättningen för den gamla bilen
- förhandsbeslut om rätt till återbäring av bilskatt
- beslut om andra stöd eller ersättningar som beviljats för anskaffning av bil
- andra motiveringar för beviljande av bilstöd
- finansieringsplan
- en kopia av körkortet, om sökanden har körkort

Redskap, maskiner och anordningar som behövs i de dagliga sysslorna

I regel beviljas inte stöd för kostnader för anskaffning av allmänna hushållsapparater (tvättmaskiner, diskmaskiner, mobiltelefoner, datorer och andra hushållsapparater). Ersättning kan i första hand beviljas en person med funktionsnedsättning, om en anordning som är betydligt värdefullare än en vanlig hushållsapparat är nödvändig för att hen självständigt ska klara av sina dagliga sysslor och/eller avsevärt minskar behovet av andra tjänster, till exempel personlig assistans. Ett hjälpmedel som gör det möjligt för en förälder med funktionsnedsättning att klara av vardagen med sitt barn kan beaktas till de delar som kostnaderna förädlas av föräldrarnas funktionsnedsättning.

Vid bedömning av beviljande av stöd för en dator utreds sökandens individuella situation som en helhet, datorbehovet samt möjligheten att skaffa en dator med hjälp av andra ekonomiska stödformer, såsom FPA:s handikappbidrag. I fråga om det ekonomiska stöd som funktionshinderservice beviljar enligt prövning, kan ersättning för kostnader för anskaffning av en dator i regel betalas en gång. När stöd beviljas för hobbyredskap förutsätts det att det är fråga om ett så kallat specialredskap (till exempel iskälke) och att behovet av redskapet beror på funktionsnedsättningen. Stödet utgör högst hälften av de skäliga anskaffningskostnaderna.

3.2 Andra tjänster och stödåtgärder (lagen om funktionshinderservice 34 §)

Ersättning för extra klädkostnader kan beviljas en person som på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom åsamkas oskäliga extra kostnader för att sy upp eller ändra kläder, om personen på grund av sin funktionsnedsättning inte kan använda färdiga kläder enligt baskollektionerna. Ersättning för extra kostnader för specialkost kan beviljas en person, vars kostnader för specialkost är oskäligt stora, till exempel på grund av användning av kliniska näringspreparat.

Vid prövning av den ersättning som beviljas enligt lagen om funktionshinderservice ska det slås fast hur stor extra kostnad funktionsnedsättningen har gett upphov till. Vid bedömningen av den extra kostnaden kan som jämförelseobjekt användas de kostnader för livsmedel eller kläder som tillämpas vid beräkningen av utkomststödet. Ersättningen enligt lagen om funktionshinderservice samordnas med andra stöd som beviljats på samma grund. Sådana understöd är bland annat ersättningar enligt sjukförsäkringslagen och

förmåner som beviljats av FPA, där grunderna för beviljandet är den olägenhet och det hjälpbehov som funktionsnedsättningen eller sjukdomen medför samt de särskilda kostnader som föranleds därav.

4. Bestämmelser som kvarstår i lagen om specialomsorger

Med stöd av lagen om specialomsorger ordnas ingen service (519/1977), men lagen innehåller fortfarande bestämmelser om stärkt bestämmanderätt (42 §), användningen av begränsningsåtgärder inom specialomsorgen (42 f–q §) och ordnande av specialomsorg oberoende av personens vilja (32–33 §, 37–39 §).

Enligt lagen ges specialomsorg till dem som på grund av medfödd eller i utvecklingsåldern erhållen sjukdom eller skada hämmats eller störts i sin utveckling eller sina psykiska funktioner och som inte med stöd av någon annan lag kan få den service de behöver. För en i lagen avsedd person som har begränsningar i funktionsförmågan ordnas serviceni första hand med stöd av socialvårdslagen (1301/2014) och lagen om funktionshinderservice (675/2023) samt hälso- och sjukvårdstjänster med stöd av hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010). Syftet med specialomsorgen är att stöda personens förmåga att leva självständigt, trygga hens rättigheter och intressen samt ge tillräckligt stöd av hög kvalitet. Om det inte längre finns något behov av begränsningsåtgärder, måste användningen av dem upphöra.

I 2 § i specialomsorgslagen finns bestämmelser om vad som hör till specialomsorgerna:

1. krävande multiprofessionellt stöd som genomförs i en i 9 § avsedd enhet för krävande multiprofessionellt stöd som en del av i 21 c § i socialvårdslagen avsett serviceboende med heldygnsomsorg eller i 22 § i den lagen avsedd service på en institution eller
2. som den del av i 67 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen avsedd specialiserad sjukvård som ges på en avdelning för psykiatrisk vård av personer med utvecklingsstörning: sådana medicinska, psykologiska och sociala undersökningar som utförs vid en enhet för krävande multiprofessionellt stöd och som specialomsorger oberoende av en persons vilja förutsätter,
3. arbetsverksamhet enligt 27 e § i socialvårdslagen (710/1982), dagverksamhet enligt 25 § i lagen om funktionshinderservice och arbetsverksamhet enligt 27 § i lagen om funktionshinderservice i anslutning till krävande multiprofessionellt stöd enligt 16 § i lagen om funktionshinderservice.

I välfärdsområdet måste det finnas tillräckligt många enheter för krävande multiprofessionellt stöd för att tillgodose behovet i området. Enheter för krävande multiprofessionellt stöd är sådana i 21 c § i socialvårdslagen avsedda enheter för serviceboende med heldygnsomsorg och i 22 § i den lagen avsedda institutioner samt i

67 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen avsedda avdelningar för psykiatrisk vård av personer med utvecklingsstörning, som har tillgång till tillräcklig expertis i medicin, psykologi och socialt arbete för genomförande och uppföljning av krävande multiprofessionellt stöd.

Enligt 23 § i lagen om specialomsorger ska välfärdsområdet för det individuella beredandet av specialomsorger ha en sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd och en beslutande sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd. Medlemmar i den beslutande sakkunniggruppen för krävande multiprofessionellt stöd är minst tre tjänsteinnehavare inom välfärdsområdet så att expertis inom medicin, psykologi och socialt arbete är företrädda i sakkunniggruppen.

Enligt 31 § i lagen om specialomsorger ska det för beslutsfattandet i fråga om tillhandahållandet av specialomsorger i välfärdsområdet finnas en beslutande sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd, till vars medlemmar hör minst tre tjänsteinnehavare inom välfärdsområdet så, att expertis inom medicin, psykologi och socialt arbete är företrädda i sakkunniggruppen. Ansökan om specialomsorger ska lämnas till den beslutande sakkunniggruppen för krävande multiprofessionellt stöd. Sakkunniggruppen beslutar om tillhandahållande och avslutande av specialomsorger.

Specialomsorger och de transporter som avses i 39 § i lagen om specialomsorger (mellan verksamhetsenheterna) är avgiftsfria för klienten. För uppehållet för en person med utvecklingsstörning kan dock en skälig avgift tas ut. (klientavgiftslagen 4 §)